

MOLDAVSKO

Jana a Jiří Chválovi

Jednu z nejchudších zemí Evropy Albánii jsme navštívili na jaře 2017 (viz CCC 2/2018); ještě nám chyběla ne „jedna“, ale skutečně nejchudší země Evropy (i když v Albánii a našem posledním cíli bylo jako vždy vše trochu jinak) - Moldavsko. Vždy je při diskuzi třeba uvádět **stát** Moldavsko, protože Moldavie je i kraj na severovýchodě Rumunska. Dá se dokonce říci, že nejkrásněji ve státě Moldavsko bylo v Rumunsku. Tento trochu chaos vznikl díky změnám hranic v minulosti.

25.5.2018 vyjíždíme z Pardubic; na benzinové pumpě v maďarské Rajce kupujeme za 4780 HUF měsíční elektronickou dálniční známku. Budapešť objíždíme po dobře značeném obchvatu zprava na dálnici M 3, směr Nyíregyháza; dále na východ slábne na dálnici provoz. Při zpáteční cestě nás navigace zavedla do centra Budapešti, takže aniž bychom chtěli, projeli jsme centrálním Náměstím Hrdinů. Na maďarsko – rumunském hraničním přechodu před Satu Mare se zdržíme pouze asi půl hodiny (tak je to správně a tak to má být), zaplatíme 7 Euro za měsíční elektronickou dálniční známku, posuneme hodinky o jednu hodinu napřed a jsme v Rumunsku. Na přechodu je upozornění na telefonní číslo, na které lze volat v případě vyžadování úplatku; zdá se, že to funguje.

První dojem, potvrzený i následně je takový, že země se od doby před padesáti lety změnila razantně k lepšímu. Usoudili jsme na to již doma, kdy jsme si vyměňovali rumunské Lei (kurs cca 5,60 Kč za 1 RON), překvapil nás ochranný prvek na bankovkách – průhledná část jako na britských librách v hodnotě pěti liber (pouze schází portrét W. Churchilla s nápisem: nemohu Vám slíbit nic než krev, dřinu, slzy a pot).

Tehdy při cestě k moři po bídných silnicích byl ve vesnických obchodech jako základní sortiment biče, petrolej a chleba. Na okrajích měst jsou dnes hypermarkety, s obdobným sortimentem jako ve většině Evropy. Dnes jsou v mnoha částech země dálnice v lepším provedení než u nás. To se týká mnohde i běžných silnic, které jsou bez děr. To že jste na Balkáně se ve městě, bezpečně pozná dle ledabyle provedené venkovní elektrické instalace. Biče jsou však stále žádané, na venkově ještě jezdí dost koňských (večer neosvětlených) povozů – proto se nedoporučuje jezdit v noci. Sympatické jsou dvojice na šejtroku – obvykle táta s malým synem; kluk však nezírá do tabletu, nebo do chytrého telefonu. Rumunské vesnice jsou souvislá zástavba podél silnice, bez návsi. Zde se s velkou rychlostí počítat nedá, i když rychlostní limit 50 km/hod není (alespoň domácími) plně respektovaný. V některých venkovských částech je vhodnější přejet železniční přejezdy (mnohdy již bez železničního provozu) šikmo. Často jsou tyto přejezdy (i neprovozované) opatřeny stopkou. Jsou vidět bez provozu i elektrifikované tratě! Opět sympaticky působí vesničané sedící a klábosící starosvětsky večer před domy. Zastavujeme u jezírka, kde parta rumunských rodin tráví podvečer na pikniku a rybaří; pořizujeme zde fotku bez nějakého postranního úmyslu. Jeden muž ze skupiny k nám přichází a táže se na důvod našeho počínání. Můžeme si vybrat: buď je to ještě relikv z doby Ceausesca, kdy na vše dohlížela všemocná tajná policie Securitate, nebo sem již dorazilo nařízení EU na ochranu osobních údajů (výsledný dojem je tentýž). Přes Baia Mare a Bistrita stoupáme k sedlu Tihuja ve výšce 1200 m s vesničkou Pietra Pantanele. Je již tma a upoutá nás hotel s rudě zářícím nápisem Hotel Castel Dracula (jaké jiné jméno by také v Rumunsku měl mít). Na jeho spodním parkovišti odstavujeme auto s tím, že zde přečkáme noc. Z auta máme výhled na protější vrcholek opatřený zářícím křížem - druhý den na tomto výhledovém bodě navštívíme klášter, pod nímž se staví nový kostel. Rumunsko a Moldavsko jsou země ještě karavanistům zaslíbené; lze přenocovat bez poplatků prakticky kdekoliv, kde vám to cit pro bezpečnost dovolí. Na parkovišti nás vítá pes; tento zřejmě patří k hotelu a je dosti bázlivý. V celé zemi následně toulavé psy potkáváme, nejedná se však o stovky, nebo tisíce, jak se někde uvádí. Většinou nejsou ani dotěrní, ani nebezpeční. Tedy upozornění průvodce, že do 36 hodin po kousnutí psem je třeba se nechat očkovat proti vzteklině, je trochu za hranou. Součástí areálu je pomník irskému spisovateli Bramu Stokerovi (nikdy v Rumunsku nebyl), autorovi fiktivní postavy Draculy.

Ráno vstupujeme do hotelu a u recepčního si vyžádáme prospekt tohoto tříhvězdičkového hotelu s cca 65 pokoji. Z recese se ptáme na český prospekt a recepční nám říká, že z českého prostředí zná pouze brankáře Petra Čecha. Podlehneme reklamě a necháme se lákat k návštěvě Draculovy hrobky, která je součástí hotelu. Zaplatíme každý 5 RON (tedy asi 30 Kč), je nám vydána účtenka EET (jako ostatně všude v Rumunsku) a přichází průvodkyně v černém plášti s rudou podšívkou a svíčkou v ruce. Po ztemnělém schodišti jsme temnými chodbami přivedeni do hrobky, kde za svitu svíčky je nám ukázána rakev, z které posléze vyskočí místní podomek. Tím atrakce končí, za blbost se platí; alespoň jsme rádi, že jsme nezaplatili tak jako jistý kanadský turista, který při této příležitosti dostal infarkt.

V hrobce se nemá fotografovat, ale

Po absolvování tohoto „hororového“ zážitku si po cestě dáváme první rumunskou kávu v ceně 4 RON, tedy asi 25 Kč. Proti letošním cenám kávy v Chorvatsku, kde dosahují až přes 100 Kč, velmi přijatelné. Méně přijatelné z ekonomického pohledu je, že v zemi, kde vidíte krásy se pást téměř na každé louce, dostanete ke kávě německé mléko Meggle.

Za průsmekem Tihuja sjíždíme panoramatickou silnicí; protože je konec května, vše je krásně zelené a kvete . Začínáme šnůru většinou opevněných, pravoslavných bukovinských klášterů (monastirea). Většinou pocházejí z 15. století. Podrobněji je nepopisujeme, ale doporučujeme tato místa navštívit. Standardní vstupné je 5 RON, někde se parkoviště platí (obvykle 7 RON), mnohdy však ne. Kostely za hradbami jsou opatřeny malbami jak uvnitř, tak zvenku. Venkovní obrazy na fasádě byly v podstatě tehdejší komiksy, které přibližovaly negramotným věřícím biblické příběhy. To se týká i vnitřní výmalby. V paměti nám zůstal hned první ženský klášter Moldovita, protože zde bylo málo návštěvníků, ale atmosféra byla nezaměnitelná (neplacené parkoviště). Barevné řešení kláštera je laděno do žluta. Zapalujeme zde jako obvykle svíčku v ceně 1 RON na zdar výpravy. V každém kostele je to uspořádáno tak, že část svíček se zapaluje za živé a část za mrtvé. Po 27 km dlouhém stoupání zastavujeme u kláštera Sucevita, který je největším bukovinským klášterem; tomu odpovídá i placené parkoviště a množství návštěvníků. Barevně je klášter pojednán červeno – zeleně. Třetí v pořadí byl mužský klášter Putna, zcela bez vstupného (platí se pouze do muzea) a vybavený velkým parkovištěm, včetně bezplatných toalet. Využili jsme této možnosti a na parkovišti přespalí. Ráno nás probudily rytmické zvuky úderů do prkna – zřejmě se tak dává signál na shromáždění k bohoslužbě. Klášter je stále obývaný (jako ostatně všechny navštívené) a zřejmě ekonomicky soběstačný, tudíž vidět mnicha v hábitu jak řídí koňské spřežení, není nic neobvyklého.

Ráno po snídani ještě odbočíme u pumpy PECO po panelové vozovce do 3 km vzdáleného kláštera Sihastria Putna, který není opevněný, žádné vstupné se rovněž neplatí; jsou zde dva krásné pravoslavné kostely, další nad studánkou. U nás je představa kláštera vždy jako kompaktní blok budov. Zde se jedná o volně stojící domky obklopující kostely. I tento klášter je na tom zřejmě dobře, krytina domků je z měděného plechu. Předposledním klášterem je klášter Humor, jehož součástí je obranná věž, na kterou lze vystoupat. Závěrečné schodiště ve věži je velmi úzké, výhled však stojí za to. Celý kostel je laděn do červena (placené parkoviště). Závěr šnůry klášterů v této části Rumunska tvořil klášter Voronet s vyobrazením posledního soudu; ladění fresek do modra. Komplex bukovinských klášterů patří mezi chráněné památky UNESCO. Trochu vadou na kráse v Rumunsku je to, že pokud narazíte na turistické informační středisko, musíte počítat s tím, že každý prospekt je třeba zaplatit. Neviděli jsme zřejmě všechny bukovinské kláštery, ale základní představu, o co jde, máme.

Bližíme se k našemu postupovému cíli – Moldavsku. Ještě v Rumunsku zaplatíme 12 RON jako mýtné za přejezd po hrázi přehrady na řece Prut a zvolna se po této hrázi suneme. Před námi je pomalu jedoucí vozidlo moldavské pohraniční stráž, zřejmě nás chce vyprovokovat k předjetí a k následné „domluvě“. Nepředjíždíme a tudíž bez ztráty kytičky přijíždíme na Costesti, přechod Rumunsko – Moldavsko. Rumunští celníci po nás chtějí doklad o zaplacení elektronického poplatku za rumunské dálnice a jsme v Moldavsku. Vyměňujeme britské libry za moldavské lei (MDL), kurs je asi 1,33 Kč za 1 MDL. Touto hotovostí platíme hned na přechodu za moldavskou silniční elektronickou známku (v ceně cca 8 Euro). Celníci a pasová kontrola MD na nás po shlédnutí SPZ auta mluví rusky. Táhne se na zbraně a drogy, po záporné odpovědi opouštíme prostor celnice. Na tomto přechodu je si třeba dát pozor na to, že je z mírného svahu a nezatáhnete – li ruční brzdu, ocitnete se nechtěně opět zpět v Rumunsku. Za přechodem je obvyklá cedule s povolenými rychlostmi a sice 50 km/hod (obec) a 90 km/hod (ostatní). Dálnice v Moldavsku nejsou . Silnice nejsou v nějaké závratné kvalitě , ale zase jsou volné . Nesmíte se však dát po bílé (což se nám podařilo), která může mít šotolinový povrch a pak máte auto plné prachu. Je lépe si zajet, než využívat zkratky. Motorina (nafta) však stojí příjemných cca 23,50 Kč za litr a okraje silnic jsou, podobně jako na Ukrajině, řešeny šotolinovým pruhem. Zvláštností v Moldavsku jsou podél silnic četné rumpálové (někde vahadlové) studny s pitnou vodou. Často jsou ještě vidět automobily Žiguli, které už nejsou vidět ani v Rumunsku. Po překročení hranic míříme na východ na druhou stranu Moldavska. Moldavsko je malé, na východ jedeme do města Soroca, což je asi 100 km, při čemž 20 km z každé strany připadá na pohraniční pásmo (máme dojem, že pro běžného turistu to nemá význam). Do tohoto města jedeme kvůli pevnosti, stojící na břehu řeky Dněstr. Za řekou je z medií známé Podněstří. Ve městě není na pevnost žádné značení, je třeba jet z kopce dolů k řece Dněstr. Při tomto sjezdu si všimneme výstavných vil a pravoslavného kostela, který je součástí hřbitova. Na hřbitov se jdeme podívat, náhrobky jsou luxusně provedeny, obvykle s velkou podobiznou zesnulého, většinou v životní velikosti. Vedle většiny hrobů je instalováno posezení se stoly, které zřejmě slouží pro příležitostné hostiny na hřbitově. Zkoušíme se dostat do kostela, je zavřený. V tom okamžiku jsme ze hřbitova vykázáni (to je elegantní výraz pro vyhození) jakousi babicí. Dole v pevnosti je nám vysvětleno, že se jedná o romský hřbitov situovaný na ulici s vilami obývanými Romy; jejich majetek snad plyne z pašování z Podněstří .Tedy rasizmus v obráceném gardu.

Na tomto hřbitově má být pohřben poslední zdejší romský král, který si nechal mimo bar s vodkou do hrobky instalovat fax a počítač, aby mohl komunikovat (ve výbavě má i mobil) z onoho světa se svými poddanými. Protože pohřeb se konal v roce 1998 za účasti asi 15000 Romů z celé Evropy, nemohl zesnulý předpokládat, že za tak krátkou dobu fax zastaral a bude k nepotřebě. Největší atrakcí města je však městská pevnost s dobře zachovaným zdívem (spíše za velké peníze opraveným); hradby jsou vysoké 21 m a 3 m silné. Vstupné činí 10 MDL a i když uvnitř je pevnost prázdná, nelze její návštěvu vynechat.

Z města míříme na jihovýchod přes město Rezina do moldavského kláštera Saharna. Před klášterem je vhodné na vidličce nechat automobil; nepřejíždět most v rovném směru, ani neodbočovat vpravo; není zde sice vyznačeno žádné omezení, ale nahoře se obtížně otáčí; nám se tam podařilo vjet a pak jsme složitě vyjížděli za ochotné pomoci místních. Vstupné do kláštera se neplatí, součástí jsou klece s holuby a vodními ptáky. Nad klášterem je krásná vyhlídka, vystoupat na ni mohou však jenom ti, kteří se necítí unaveni. Naším dalším cílem je skalní klášter Tipova. Na mapě je uvedena bílá silnice, necháme se zlákat její kratší délkou a jedeme několik kilometrů po šotolině. Pro domácí běžná záležitost, pro nás trochu horor – auto je plné prachu. Místo je tak malé, že silniční mapa 1:500.000 (Freytag/Berndt) jej nezná; je třeba jet směr Lalova na břehu Dněstru, odbočku na Horodiste po levé ruce minout a asi 2 km za touto odbočkou se dát doleva (je zde již značení na monastir) do koncové vesnice s klášterem nad břehem Dněstru. Trochu zmatkujeme v orientaci, místní řidič nás ochotně vede (západoevropské follow me) na konec silnice do vesničky Tipova. Zaparkujeme před branou obydlí kláštera a strávíme zde noc. Jdeme se podívat do blízkého hokynářství, venku před obchodem sedí skupina bývalých spolužáků, dnes většinou ředitelů škol, jeden z nich úředník na ministerstvu školství. Byli ve skalním klášteře a mají sraz po x letech po škole; jak nám říkají, jeden z nich měl opatřit lehké ženštiny (chlapi jsou na celém světě stejní), avšak nestalo se tak a situaci řeší plánem B – popíjením lahvového piva Žigulevskoje. Připojujeme se k pitce (vypijeme však dohromady pouze 3 piva) a ministerský úředník (možná, že to byl sám ministr) se nás ptá, zda je pravda, že četl, že je u nás mnohoženství. Odpovídáme po pravdě, že oficiálně bohužel ne (nebo bohudík). Pivo stojí 15 MDL, mají i Kozla (samozřejmě vše pouze lahvové). Návštěvu místního skalního kláštera necháváme na ráno. Přes areál stávajícího obydlí kláštera sestupujeme dolů k řece Dněstr, kde je komplex skalních prostor kláštera Tipova (dnes již neobydlí; vyjma hadů na které upozorňují četné cedule; my jsme na štěstí viděli pouze ještěrky a hlídače, který vybírá rozumné vstupné). Ve skalní stěně je systém cestiček bez výrazného značení, mnohdy nevedoucích nikam. Má to být největší jeskynní klášter ve východní Evropě, nám však velikost nikterak ohromující nepřipadala. Uvádí se, že v tomto komplexu z 10. století měl svatbu moldavský národní hrdina Štěpán Veliký. V této souvislosti to na nás působilo, že se svatba odehrávala v nějaké větší vesnické hospodě. V jedné jeskyni nalézáme množství písemných vzkazů jako ve Zdi nářků v Jeruzalémě. Místo netrpí rozhodně množstvím turistů. To se nedá říci o našem dalším cíli a sice o jeskynním klášteře Orheiul Vechi, který se nachází poblíž města Orhei nad meandrem řeky Raut. Při příjezdu je třeba zaparkovat hned za mostem a jít vlevo v protisměru do jednosměrky na hřeben. Pod věžičkou je po schodech přístupný jeskynní klášter s kostelem (spíš kostelíček). Průvodce uvádí, že celá skalní stěna je provrtaná jeskyněmi, ale veřejně přístupné je pouze toto místo s dobrovolným vstupným (ostatní snad jen pro horolezce).

Kostel spravuje místní poustevník; ještě jsme však neviděli, aby poustevník stále přepočítával peníze získané prodejem svíček a suvenírů. Ze svatyňky lze vystoupit na rampu nad údolím, která není opatřená žádným zábradlím. To by u nás skutečně neprošlo. Zde je udržován jiný zvyk a sice, že věřící zasunují do skalních skulin drobné mince. Hřeben pokračuje na vrchol, kde je postavený moderní klášter, v němž se často odbývají svatby. Celý areál je jakýmsi velmi živým poutním místem. Na obvodu kráteru, ve kterém klášter stojí jsou místa, které svatebčané využívají k fotografování. Protože letos máme padesáté výročí svatby, necháme se rovněž profesionálním fotografem na místě zvěčnit (z větší dálky, aby nebyly vidět stopy zubu času). V pátek odpoledne zajíždíme do města Cricova na sever od Kišněva, abychom navštívili tamní vyhlášené vinné sklepy. Vjezd ke vstupu do sklepů trochu mate, protože musíte vjet do jednosměrky, která je ještě navíc slepá (ale dopravní obsluha vjezd povolen). Všude se tvrdí, že bez předchozí rezervace není šance, ale my jsme dostali vstup v pátek večer na sobotu ve 14 hodin. Vyspali jsme se na parkovišti před vstupem (je zde i prodejna vína) a pak po uhrazení 450 MDL za osobu (ano, čtete dobře – zřejmě se domnívají, že naše jmění je k neutahání, ač tomu tak není; platba kartou možná) nasedli do elektrického vláčku, který nás provedl s ruský hovořícím průvodcem desetikilometrovým podzemím (celkově má Cricova 120 km sklepů).

Doba trvání prohlídky je asi 80 minut a je o ní zájem jak ze strany cizinců, tak i místních (i při té ceně). Součástí prohlídky je i film a symbolická ochutnávka. Areál zaměstnává na dvě směny tři tisíce lidí (ty ovšem nevidíte). Chodby vedou do hloubky až 100 m; počátek snad byl, že vše budovali vězňové, kteří zde těžili vápenec pro výstavbu Kišněva. Samozřejmě jsou zde vítány celebrity, V. Putin zde slavil své padesáté narozeniny za účasti 250 hostů.

Celebrity zde mají své soukromé archivy vín, nás zaujala láhev Becherovky z roku 1902. Vyrábělo se zde známé „Sovětskoje šampaňskoje“, které bylo v době SSSR velmi ceněno i v západní Evropě. Dnes se zde prodává jako replika

„Sovětskoje igristoje“; nám v ČR musí stačit rozličné kopie obskurní kvality dovážené z Německa (s nápisy v azbuce). Popelnice Evropy snese vše. Po prohlídce odjíždíme do rekreační oblasti Kišněva, do lokality Vadul lui Voda. Jedná se o písčnou pláž (vybavenou sprchami) na břehu Dněstru s výletními restauracemi a živou hudbou; do místa zajíždí hromadná doprava z Kišněva. Chceme zde přespát, což se nám daří na oploceném, osvětleném a hlídaném parkovišti za cenu 20 MDL; cena je shodná s cenou místního točeného piva Obolon. Součástí areálu je velmi moderní fotbalový stadion. Při odjezdu do Kišněva najíždíme na most pře Dněstr, na jeho okraji je zakopaný obrněný transporter, betonové zátarasy a hlídkují zde vojáci – za mostem na druhé straně je Podněstří.

Jak nemáme v oblibě velká a hlavní města, přesto do Kišněva, hlavního města Moldavska zajíždíme (na štěstí v neděli). 28 km před Kišněvem začíná silnice pro motorová vozidla, na které se však lze otáčet a je zde i značka „Pozor krávy“! Dá se zaparkovat i v centru, parkovací automaty jsou zde zatím věcí neznámou.

Průvodce píše o fádním městě, dle našeho názoru to není pravda, hlavní třída Bulveradul Stefan del Mare si nezádá s pařížskými bulváry. Příjemné je, že si i v kavárně, která je v sousedství Národního divadla, můžete dát kávu a nemusíte si na to vzít půjčku. A chcete-li trochu orientu, pak navštivte s hlavní třídou rovnoběžnou (nám se ji nechtíc podařilo projet autem) Str. Mitropolit Varlaam, která je v určité části tržištěm a ruch zde připomíná Grand Bazar v Istanbulu (pouze nabídka zlata schází) .

Město se dá (alespoň v centru) označit jako město parků. Směnárný v Kišněvě znají Kč, u nás je MDL měnou neznámou. Zastavujeme u hrobu neznámého vojína s věčným ohněm. Jsme svědky zvyku ještě z dob SSSR, kdy nevěsta pokládá svoji svatební kytici k tomuto hrobu. Z hlavního města vyjíždíme na jih do dalších vinných sklepů Milestii Mici. Je neděle, sklepy mají zavřeno (otevřeno všední den 8-18 hod); vrátný nám říká, že cena exkurze je zde 250 RON za osobu, sklepy se projíždějí vlastním autem (projel bych i při výšce auta 2,6 m – co však z toho má řidič); před sklepy je velké osvětlené parkoviště.

Ničeho nelitujeme, adresu sklepů Mici jsme měli pro případ, že bychom neuspěli v Cricově. Celkově se uvádí, že vinné sklepy v Moldavii mají na délku cca 300 km. Zřejmě jsou již zapomenuty doby Gorbačovova suchého zákona, kdy zdejší potentát (byla zde Moldavská SSR), aby se Gorbymu zalíbil, nechal vykácet ve velkém vinice. Opouštíme tuto oblast, abychom noc strávili na parkovišti vedle vinařství Hincesti (vpravo při vjezdu do stejnojmenného městečka) - cca 50 km před rumunskými hranicemi.

Vinařství nabízí stáčené víno 17 MDL za litr; totéž víno v láhvi (0,7 l) stojí 40 MDL. Kupujeme adjustované víno, u kterého až doma zjišťujeme, že připomíná oblíbený nápoj Winstona Churchilla – portské. Před hranicemi v lokalitě Leuseni (je to i stejnojmenný hraniční přechod) doplňujeme nádrž levnou naftou a následují bezproblémové moldavsko- rumunské hranice. Rumuni kontrolují Moldavany, nás nechávají být. Následuje v duty free shopu povinný nákup levné Kozácké vodky a jsme zpět v Rumunsku. Tedy La revedere (na shledanou – rumunsky i moldavsky; jedná se o jeden a týž jazyk) . Nám se však nejvíce líbilo Pa, což je totéž. Po Moldavsku jsme najeli 506 km. Rozhodně (podobně jako Albanie) má země díky mediím (u nás je díky mediím mnohoženství) horší pověst než je skutečnost (obchod s bílým masem, policie pokutující turisty pokud u sebe na místě nemají pas, atd.) Vzhledem k velikosti území to na samostatnou cestu není, ale v kombinaci s Rumunskem lze doporučit. Zeměpisně patří Moldavsko do Evropy, mobilní operátoři však ke každému telefonnímu hovoru účtují přírůžku 50 Kč. Německý autoklub ADAC se chová jako každá klasická pojišťovna – jeho služby (odtah) platí pro celou Evropu, ale Moldavsko to není. Jako jasný důkaz, že jsme v Evropě, je zjištění, že na všech televizích po cestě běží stejně otravné a slaboduché reklamy, jako u nás.

Máme dojem, že religionálního duchovna bylo při vjezdu do Rumunsku dost, při zpáteční cestě se míníme věnovat více přírodě. První na řadě je návštěva bahenních vulkánů. Ze shora uvedeného hraničního přechodu se přesunujeme přes Husi, Barlad, Focsani, Ramincu Sarat a Buzau do vesnice Berca a odtud po značkách silničkou (nic moc) asi 14 km do Paclele Mari .Sopky jsou šedé bublavé bahno, vytvářející oblé kopečky. V místě jsou dvě parkoviště, dolní za úhradu 5 RON, horní gratis. Na tomto parkovišti, v jehož sousedství je restaurace s přístupným WC, nakonec přespíme. Vstupné do areálu sopek je 4 RON. U vchodu se nás ptají, zda máme zapalovač. Nejdříve se domníváme, že hlídač chce zapálit cigaretu ; je to však z důvodu, že v prostoru sopek uniká hořlavý plyn metan, což je nebezpečné a je zde zákaz kouření. Doporučení knižního průvodce, že se o hořlavosti plynu můžeme přesvědčit zapálenou sirkou raději nezkoušíme. Asi 3 km pod touto lokalitou je méně navštěvované Paclele Mici, které je obdobou předešlého . Přijedete – li k místu La Hangar + La Sopron, které je i kempem (obytné auto za 25 RON, za příplatek sprcha i elektro), doporučujeme pokračovat na nově budované parkoviště, kde lze shlédnout malé ropné pole (petrol), které je v činnosti a pak vystoupat k dalším rozsáhlejšími bahenním sopkám (cena vstupného rovněž 4 RON) Tyto sopky jsou přístupné i z vpředu uvedeného kempu.

Toto místo je nejjižnější bod naší cesty a začínáme se stáčet na severozápad směrem na Brašov. Aniž bychom tomu chtěli, přivádí nás navigace do kláštera Ratesti; tedy jedná se o kláštery dva, jeden starý a druhý nový. Nový je obydlen, starý je zatím opuštěný, jsou na něm vidět stopy po silném zemětřesení.

Rozhodně stojí za to sem odbočit, abychom měli představu, čeho je příroda schopna (na štěstí ne u nás).

Zřejmě posledním klášterem na naší cestě bude rozlehlý areál kláštera Ciolanu. Jeho vnitřní velké travnaté nádvoří je okupováno školním výletem, jsou zde dva kostely a u kláštera je sochařský park s 256 moderními sochami – výsledek sochařských symposií zde pořádaných.

Před městem Brašov se zastavujeme v městečku Prejmer, kde je opevněný saský kostel. Je to něco jiného, než opevněné kláštery na začátku cesty. Zdejší gotický evangelický kostel má velmi jednoduchou výzdobu a je obklopen mohutnou kruhovou hradbou, na kterou je zevnitř přistavěno 272 malých cel ve čtyřech podlažích. Zařízení bylo určeno už tehdy pro úkryt obyvatel před Turky. Každá rodina musela sebou vzít co největší zásoby pro případ obléhání.

Vedle klasických zbraní se zřejmě počítalo s tím, co padalo obláhatelům na hlavu ze suchých záchodů.

Známe to i z našich hradů, kde se ujmulo úsloví: dále od hradu, dále! Vstupné je 10 RON a otevřeno je do 18 hodin.

Večer vjíždíme do kdysi saského Brašova, který má na náš vkus příliš mnoho obyvatel (321.000), ale nakonec doprava je zvládnutelná a podaří se nám zaparkovat téměř u centra, blízko vojenského hřbitova, kde jsou hroby brašovských Němců, kteří padli na straně vilémovského Německa za první světové války. Na tomto parkovišti trávíme bezproblémově i noc. Bohužel jsme si ve městě nevšimli dosti četných ukazatelů směřovaných na bezplatné parkoviště pod dolní stanicí lanovky na Aleea Tiboru Brediceanu. Parkovací automaty v centru jsou sporadické. Kontrast města, které je v podstatě na rovině a na jehož okraji se zvedá hora Tampa, je velmi zajímavý, včetně historického centra a téměř neporušených hradeb. Samozřejmě výlet lanovkou na tuto horu patří k povinným turistickým akcím v tomto městě. Lanovka (tam i zpět) stojí 18 RON a nahoře je třeba jít vpravo (při pohledu z města) asi 10 minut traversem k vyhlídkové plošině, která je na konci velkého nápisu (kopíruje trochu nápis Hollywood) Brašov, který v noci svítí. Kdysi na tomto svahu byly vykáceny stromy do tvaru nápisu Stalin, protože po roce 1945 se město jmenovalo Orasul Stalin.

Doporučovat návštěvu pěší zóny v historické části města s bary a pouličními kavárnami je jistě zbytečné a to ve dne i večer. Město má svůj kolorit a atmosféru, rozhodně by stálo za to, zde strávit delší dobu. Brašov opouštíme ve směru na město Sibiu. Zastavujeme ve městě Fagaraš, kde je v centru zajímavá vodní pevnost a velký pravoslavný chrám: ten je zřejmě ve výstavbě, zvenčí je dokončen, uvnitř je omítka provedena jen na hrubo a čeká na tradiční výmalbu; ikonostav je pouze z prken. Na informacích v Brašově (situovány před vstupem do historické části města směrem od shora uvedeného hřbitova – tradičně bez bližšího označení) nám bylo řečeno, že na náš další cíl - Transfagarašskou silnici dlouhou asi 118 km, snad spadla lavina a průjezd není možný. Běžně se tato silnice otevírá až začátkem června a je otevřena pouze do konce září. Lze však odbočit z hlavní silnice směrem na vesnici Cartisoara a dojet asi 25 km k dolní stanici lanovky. Přijíždíme navečer, počasí je nejisté a tudíž výjezd lanovkou do výšky 2034 m necháváme na ráno. Parkujeme za hotelem Balea Cascada, kde trávíme noc. Při večerní konzumaci vína v autě mě navigátor upozorňuje na velkého, chundelatého psa s požadavkem, abych ho šel vyfotografovat. Nečiním tak, při bližším pozorování se ukazuje, že to je medvěd.

Tudíž nejedeme ani k blízkému vodopádu Cascada Balea, který je odtud vzdálený asi půl hodiny. Přesto o něj nepříjeme, protože je vidět z lanovky, která nás druhý den vyváží z výšky 1234 m k jezeru Balea do výšky cca 2034 m, kde strávíme asi dvě hodiny. Trefili jsme se do počasí, dopoledne svítí slunce a pobyt v této výšce u ledovcového jezera, s okolními svahy pokrytými sněhem, je velmi příjemný. Méně příjemná jsou zavřená vrata do tunelu kterým vysokohorská silnice pokračuje. V silničním tunelu je zřízen nějaký sklad, máme dojem, že silnice hned tak zprovozněná nebude. Od jezera jsou značené turistické cesty, značení je dosti primitivní, se značením KČT nesnese srovnání (ale evidentně se zlepšuje). Zpáteční jízdné na lanovce činí 60 RON za osobu, lanovka je dlouhá 3700 m a v sezoně jezdí od 9 do 18 hodin. Komunikace byla stavěna za Ceausecka v letech 1969 až 1974 jako strategická; byla to reakce tohoto diktátora na bratrskou pomoc ČSSR (Rumuni se neúčastnili!) armád Varšavské smlouvy v roce 1968. Při stavbě snad zahynulo 38 přepracovaných rumunských vojáků.

Z této vysokohorské polohy odjíždíme ve směru na město Sibiu, které je co do velikosti téměř poloviční než Brašov; centrum je však přetížené dopravou a ani četná placená parkoviště nejsou volná. Tedy Sibiu vzdáváme a směřujeme na do blízkého Ocna Sibiuli (ze Sibiu směr letiště). Jedná se o rekreační záležitost města Sibiu a sice komplex 11 jezírek se slanou vodou. Voda je co do slanosti srovnatelná s Mrtvým mořem v Izraeli, je v ní údajně 310 gramů soli v jednom litru (pouze není tak daleko). Místo je zřejmě velmi populární (ač bedekr je nezná), je vybaveno velkými parkovišti a uvnitř možnostmi občerstvení. Celodenní vstupné je 20 RON, v době od 18 do 20 hodin poloviční (senioři gratis). Areál má několik vstupů a nad branou (Poarta) 1 je v objektu Casa Julia farmářský kemp se sazbou 10 Euro za

osádku a noc. Do areálu je vstup do 22 hodin, nelze se však koupat, protože již nefungují záchranáři. Mají zde své opodstatnění; sice se ve vodě nelze potopit, ale je vhodný pohyb pouze na zádech, při klasické poloze plavce nelze kopat nohama. Všude jsou varovné nápisy, do vody nelze skákat! Jako bonus je zde léčivé bahno, kterým se rekreaanti natírají.

Směrem k hranicím do Maďarska zastavujeme ve městě Alba Iulia. V moderní části je trochu problém zaparkovat, ale nakonec se to podaří a jdeme do krásné historické citadely Alba Carolina. Pro Rumuny má toto místo velký význam, bylo zde v roce 1918 podepsáno sjednocení Rumunska a Sedmihradska (letos slaví tento státní útvar jako my 100 let). V pevnosti je komplex kostelů a administrativních budov, nejvýznačnější je římskokatolická katedrála a pravoslavná korunovačnická katedrála. Pevnost trochu připomíná Terezín nebo Josefov (uvnitř je však daleko výstavnější). Jezdecká socha Karla VI. Rakouského (otec Marie Terezie) zde má plné oprávnění. V sezoně se v poledne v prostoru před římskokatolickou katedrálou koná výměna gardy – nenechte si ujít! Ctitele kontaktních realistických soch jistě upoutá jejich množství v pevnosti. V citadele byl poslední skvostný pravoslavný kostel na naší cestě a zbývá nám závěrečná atrakce (doslova) v Rumunsku a sice solný důl ve městě Turda. Důl je na okraji města, avšak ve městě je na rumunské poměry dobré značení salina). Návštěva dolu rozhodně stojí za to, je to něco jiného než polská Vělička.

Prohlídka je bez průvodce a začíná 500 m dlouhou chodbou, vedoucí ke dřevěným schodištím, které řeší třináctipodlažní sestup do hloubky 70 m; větší část lze jet výtahem.

Celkový dojem kazí lodžky na podzemním jezírku, které si můžete pronajmout (a také se tak děje); naštěstí využívání ruského kola, které se v dómě točí, bylo téměř nulové. S pochopením je možné brát ping – pongové stoly v podzemí; jedná se zřejmě o solnou terapii. V dole je stálá teplota 10°C; je vhodné se tepleji obléci. Přes bezproblémový hraniční přechod Bors u města Oradea se vracíme do Maďarska. Co uvést na závěr Rumunska: náš spojenec a hraniční soused v době Malé dohody za dobu po pádu diktatury ušel velký kus cesty. V době předválečné československé zbrojovky vyzbrojovaly ve velkém rumunskou armádu. V této souvislosti je vhodné připomenout, že při osvobození ČSR padlo 33.000 rumunských vojáků – určitě mezi nimi byli i Moldavané (naš minulý režim oslavoval pouze Rudou armádu, která měla na území ČSR cca 144.000 padlých a současný zase pouze US Army, která měla ztráty na území ČSR 116 mužů). O obětech Rumunů se skoro nikde nehovořilo a ani nehovoří a jsou neprávem zapomenuty!

V Maďarsku již plánujeme pouze relaxaci a ubytováváme se v kempinku Berekfűredő s termální vodou.

Máme zkušenost s maďarskými termálními kempy poblíž slovenských hranic a zdá se nám, že tyto kempy na jihu Maďarska mají vyšší úroveň (nejméně co se týče občerstvení). Pozorujeme obsluhu kuchyně, která poctivě 4 hodiny vaří v kotlíku perkelet (tedy žádné hranolky, nebo něco z mikrovlnky). V Bereku inzerují letecké muzeum – jdu se tam podívat. Za 600 HUF je k vidění sbírka šrotu; nejcennější věcí je sovětský bojový vrtulník, na který se můžete podívat přes plot.

Přejíždíme do vyhlášeného lázeňského vodního komplexu v Hajdúszoboszló, údajně největšího v Evropě se 13 bazény a středomořskou pláží. Protože je již podvečer, strávíme noc na osvětleném parkovišti u slavného devítiobloukového mostu v Hartobágy. Do csardy, kterou proslavil maďarský básník Sándor Petőfi a ve které hraje cikánská kapela, sice nahlédneme, ale nevstoupíme, nemaje na to roucho. Parkoviště se platí od 8 do 17 hod, zbytek času je gratis. Součástí areálu Hajdúszoboszló je i kempink s 350 místy na kempování; co se týče vodních radovánek a občerstvení, tak pověst nelhala. U vstupu mají i český prospekt, názvy jídel jsou i ve slovenštině. Je zde největší sortiment skutečně poctivého jídla, které jsme v podobných zařízeních v Maďarsku viděli. K dispozici jsou jak termální bazény, tak i bazény s normální vodou. Nakonec za jednu noc, včetně dvou celodenních vstupů do bazenů a elektro zaplatíme 7.300 HUF; odjezd z kempu je možný do 20 hodin! Jako většina kempů v Maďarsku, i tento poskytuje na kartu CCI slevu 10% z ceny pobytu (karta lze v ČR získat na e-mailu: fcc@fcc-cr.cz). Při odjezdu projíždíme (jak vzpomínáme na začátku) centrem Budapešti a vidíme již druhé ruské kolo v Maďarsku. Londýnské na jaře nepočítáme. Nastává to nejlepší, co je na cestování – návrat domů. Po třech nedělích zastavujeme doma v Pardubicích a na tachometru nám přibýlo 4022 km.